

ZAČAŤ INKLÚZIU OD MATERSKEJ ŠKOLY?

Alžbeta Sykorjaková

KOVÁČOVÁ, B. *Inkluzívny proces v materských školách. Začlenenie dieťaťa s „odlišnosťami“ do prostredia inkluzívnej materskej školy*. Bratislava: Musica Liturgica. 2010. 100 s. ISBN 978-970418-0-9.

„Nie, nie. Vážne je mi to ľúto, ale nedá sa. Nemáme podmienky na prijatie ,takéhoto‘ dieťaťa. Obec nám neposkytne finančný príspevok na posilu a... Nedá sa!“

Po podobných „výrokoch“, ktorými bol priateľkin syn neprijatý do X-tej materskej školy, som zasadla pred internet a začala prehľadávať, čo by len malú zmienku o tom, že sa „to dá“ ... prijať a naučiť sa žiť bez rozdielov, osočovania. Spomínaný chlapec je „odlišný“, jeho inakosť má meno autizmus. Veľakrát ľudia zabúdajú na pozdrav a otázku: „Ahoj. Ako sa voláš?“ So zmašteným obočím privítanie zamenia za: „Je chorý? Divný? Čo mu je?“ O integrácii na základných školách som našla aké také ohlasy, pokusy, diskusie. Pozabudlo sa na predškolské zariadenia, ktoré bývajú často základom pre vznik sociálnych väzieb a vzťahov medzi deťmi. Moje vyhľadávanie bolo nakoniec úspešné. Do rúk sa mi dostala dôležitá publikácia, ktorá má nezastupiteľné miesto v pedagogických kruhoch. Odborná literatúra s titulom *Inkluzívny proces v materských školách* bola potrebná ako soľ. Jej autorka Barbora Kováčová skĺbila svoje teoretické znalosti a skúsenosti z praxe (z oblasti integrácie/inklúzie). Autorka sa v praxi zameriava aj na aplikáciu expresívnych terapií v liečebno-pedagogickej intervencii. Momentálne pracuje ako vysokoškolský pedagóg na katedre liečebnej pedagogiky UK v Bratislave.

Rozpracovaná teoretická časť je členená na kapitoly a doplnená krátkymi výpoveďami pedagógov, rodičov a detí. Autorka prvotne vymedzuje rozdiel medzi dvoma vedúcimi pojmami integrácia a inklúzia, čím postupne uvádza čitateľa do problematiky inkluzívneho procesu. Inkluzívny proces nie je zameraný na odstránenie rozdielov, či zmenu človeka, ale na prijatie každého, aký je vo svojej jedinečnosti. Autorka poukazuje na dlhodobosť procesu, pričom sa nejedná len o zmenu a formovanie názorov na školách, ale o zmenu postojov a filozofie celej spoločnosti. Opakom empatie a solidarity sú stigmy, ktoré sa vo forme predsudkov šíria do (po)vedomia spoločnos-

ti a často znepríjemňujú život ľuďom s „odlišnosťou“. Autorka uvádza tri zdroje stigmaty. Telesnú: dieťa sa „líši“ svojou telesnou schránkou od iných. Veľakrát sú predkladané „argumenty“ typu: „Nemáme adekvátne priestory.“ Ďalej je to stigma psychického zdravia: „Narúša činnosť skupiny.“ Posledná stigma zahŕňa prislusnosť k určitej skupine (rasová, národnostná, náboženská). Do popredia sa dostáva aj zaujatie stanoviska dieťaťa s „odlišnosťou“ k stigmám. V ďalšej kapitole autorka popisuje proces vylúčenia a začlenenia detí v priestore MŠ. Kapitola je obohatená názornou ukážkou dvoch rodičov, podávajúcich žiadosť do rozdielnych MŠ, so spoločným cieľom – prihlásiť svoje dieťa do materskej školy. Prvá ukážka je jasným príkladom stigmaty zo strany riaditeľky a pedagóga, čo vyústi až k diskriminácii a segregácii dieťaťa. Paradoxne pôsobí druhá ukážka. Poukazuje na odbornosť pedagógov a najmä na snahu vytvoriť pre dieťa inkluzívne prostredie a podporiť súdržnosť v skupine detí. Z nasledovného môžeme vydedukovať, že veľký podiel na tom, ako prebehne a či vôbec bude inklúzia možná, majú pedagógovia materských škôl. Prvoradé je, ako oni prijmu dieťa a príkladom budú viesť a učiť ostatné deti. Ide o vytváranie akceptácie, priateľstva, pomoci bez akýchkoľvek rozdielov. Autorka v publikácii poskytuje inšpiratívne námety pre pedagógov na podporu integrácie prostredníctvom hry (napr. kvety na lúk – každý má inú farbu aj vôňu, ale všetky rastú na jednej lúke a každý kvietok tam má svoje miesto).

Autorka uvádza aj potrebu ranej intervencie, ktorá je neodlučiteľná s prevenciou a to v oblasti primárnej (osveta, pôsobenie na širokú verejnosť), selektívnej (aktívne vyhľadávanie rizikových jedincov) a indikovanej (snaha zabrániť recidíve). Prostredníctvom prevencie možno v stigmatizačnom prostredí dospieť k destigmatizácii. V recenzovanej publikácii, autorka ďalej rozpracovala posudzovanie inkluzivity prostredia v MŠ a hodnotenie kvality inklúzie. Objasňuje metódy, ktoré sa dajú na tento proces použiť. SWOT analýza (angl. Strengths – silné, Weaknesses – slabé, Opportunities – šance a Threats – riziká) slúži na zistenie stavu inkluzivity zariadenia. Prostredníctvom SWOT analýzy môžeme posúdiť externé a interné faktory inštitúcie. Okrem spomínanej analýzy môžeme na verifikáciu inkluzivity použiť aj Ishikawa diagram, tzv. „rybia kosť“. Viac o princípe a analýze tvorby rybej kosti sa dozvieme v publikácii.

Publikáciu Kováčovej okrem odborníkov ocenia aj rodičia, ktorí napriek často vynakladanému úsiliu „bojujú s veternými mlynmi“ a pritom chcú pre svoje deti len jedno, aby bolo šťastné. Publikáciu odporúčam aj ako študijný

materiál vhodný pre študentov liečebnej, špeciálnej i elementárnej pedagogiky. I keď je problematika okolo inklúzie na Slovensku málo spracovaná, verím, že sa po prečítaní publikácie bude táto myšlienka šíriť nie len v našom (po)vedomí, ale aj v srdciach.

„Som šťastná! Pre mňa je to taká úľava, vidieť svoje dieťa, ako ho prijali, ako sa teší, ako sa stalo súčasťou triedy bez problémov, bez reptania, ako rovnocenný im.“ (Matka dieťaťa s telesnou „odlišnosťou“, cit. z recenzovanej publikácie na str. 52.)

Kontaktná adresa

Bc. Alžbeta Sykorjaková
Katedra liečebnej pedagogiky
PdF UK v Bratislave